

Hình tượng Bác Hồ trong đời sống tinh thần của cư dân xã Lương Tâm (Hậu Giang)

NGUYỄN THỊ TUYẾT LOAN

(Hậu Giang)

Những ngày này về xã Lương Tâm, huyện Long Mỹ, tỉnh Hậu Giang khách sẽ có dịp cùng cư dân nơi đây chuẩn bị gạo nếp, đậu xanh, dưa cà, gà vịt và hoa quả... để mừng sinh nhật Bác Hồ kính yêu. Mừng sinh nhật (19/5) và giỗ Bác vào ngày 02/9 đã trở thành 02 ngày đặc biệt nhất đối với hơn 17.000 người dân trong xã.

Các vĩ nhân thường để lại những dấu ấn mạnh mẽ trong đời sống tinh thần của quốc gia, dân tộc. Nhưng, hiếm có lãnh tụ như Chủ tịch Hồ Chí Minh - Người đã trở thành biểu tượng đẹp đẽ của mọi người Việt Nam. Là vùng căn cứ cách mạng nên những năm kháng chiến chống ngoại xâm, quân, dân xã Lương Tâm, huyện Long Mỹ, tỉnh Hậu Giang luôn vang lời Bác bảo vệ các chiến sĩ, dốc lòng, dốc sức quyết tâm để ngày độc lập rước Bác vào

thăm. Tin Bác mất mang nặng bầu không khí tang thương, nhưng người dân Lương Tâm “biến đau thương thành hành động cách mạng”, biến làn sóng đấu tranh trực diện với kẻ thù thêm mạnh mẽ, góp nên chiến thắng toàn diện vào ngày 30/4/1975 thật oai hùng. Hơn 40 năm qua, nhân dân xã Lương Tâm xem tình yêu Bác như ngọn lửa thôi thúc toàn dân tham gia xây dựng quê hương giàu đẹp, để xã Lương Tâm từng bước thành xã nông thôn mới như hiện nay.

Đền thờ Bác Hồ ở xã Lương Tâm và tấm lòng người dân với anh linh Bác (Ảnh)

Do không có điều kiện được gặp Bác, nhất là trong hai cuộc kháng chiến, hình ảnh Bác Hồ tồn tại trong lòng người Lương Tâm chủ yếu qua lòng tin và trí tưởng tượng. Từ một số bức ảnh hiếm hoi trên đồng tiền, từ việc nghe qua đài phát thanh mà người dân Lương Tâm hình dung, rồi vẽ ảnh Bác Hồ với những đặc điểm ngoại hình đẹp nhất và hoàn hảo nhất dùng để thờ phụng, kính yêu ngay trong những ngày vừa hay tin Bác mất. Hình ảnh Bác Hồ trong các lễ truy điệu ở Lương Tâm vừa thiêng liêng vừa gần gũi. Ngay sau lễ truy điệu, dân Lương Tâm đã lập nơi thờ Bác Hồ. Từ căn nhà lá nhỏ đến nhà thờ 3 gian... đều được bảo vệ, giữ gìn qua mưa bom bão đạn để ngày nay, qua nhiều lần trùng tu, đền thờ Bác Hồ ở xã Lương Tâm đã trở thành một trong 12 đền thờ Bác ở Miền Nam được công nhận Di tích Văn hóa lịch sử cấp quốc gia. Đền thờ Bác Hồ ở xã Lương Tâm mỗi năm thu hút gần 40.000 người dân khắp nơi về dâng hương, dâng hoa, thăm viếng vào ngày 19/5, ngày 02/9 và những ngày lễ, tết. (Số liệu được phòng văn hóa thông tin huyện Long Mỹ cung cấp). Trong những năm tháng chiến đấu chống Mỹ, nhân dân miền Nam nói chung, nhân dân xã Lương Tâm, huyện Long Mỹ, tỉnh Hậu Giang nói riêng thường bị địch khủng bố, cách ly với Cộng sản cho nên thông tin lý luận về cách mạng, về đấu tranh giải phóng dân tộc... nhiều khi mơ hồ, không đầy đủ. Những lúc ấy, hình ảnh Bác Hồ trong tim thay cho tất cả. Người như có mặt ở khắp mọi tấm lòng, trong mọi phút mọi giây, trong ngục tù, giữa pháp trường, bên công sự, bên bãi pháo... Những bà mẹ anh hùng xã Lương Tâm tiễn chồng con đi tòng quân, lý lẽ rất đơn giản:

đi theo Cụ Hồ là đi với cái đúng, không tiếc gì hết! Rất nhiều tấm gương hy sinh, trước khi trút hơi thở cuối cùng vẫn hô vang tên Bác. Trong bài hát *Nhớ người du kích giữ đền thờ Bác* tác giả Châu Bích Thủy, viết với nỗi niềm riêng, rất riêng của những người dân Lương Tâm với Bác Hồ: *"Ta quyết giữ, giặc càng rắp tâm đánh phá/ Đất Lương Tâm chông chất máu xương/ Rồi một đêm, anh trúng đạn giữa chiến trường/ Lời cuối cùng, anh dặn tôi – phải giữ vẹn nguyên đền thờ Bác..."*

Nhiều hình ảnh xả thân vì Tổ quốc, trung thành với lãnh tụ như thế kể ra không hiếm, đời nào, ở đâu cũng có. Điều đáng lưu ý ở đây là hình ảnh của lãnh tụ Hồ Chí Minh đã trở thành động lực bên trong để thúc đẩy con người hành động. Thực tế hình ảnh Bác Hồ từ cuộc đời thực đã đi vào sinh hoạt văn hóa tinh thần của người Lương Tâm một cách tự nhiên và sinh động. Phải là những người sống, quan sát, chiêm nghiệm ở nơi đây mới thấy rõ nhất lòng dân đối với Bác Hồ. Ông Lê Văn Thống (87 tuổi) và những người già, những cựu chiến binh ở xã Lương Tâm kể rằng, ông tự vẽ chân dung Bác Hồ bằng mực nước màu đen trên giấy Canson khổ 20 x 40 cm, dựa vào mẫu chân dung Bác trên giấy bạc cụ Hồ. Tờ bạc 5 đồng quá cũ, ảnh Bác bị mờ nên phải nhờ người bằng đồng, lội nước cả đêm ra huyện mua kính lúp chuyển vào, soi cho rõ. Suốt 1 tuần tang Bác, mỗi cán bộ chiến sĩ đeo miếng vải tang khổ 1cm x 3 cm nửa đỏ (phía trên), nửa đen (phía dưới) trước ngực. Nửa đen thể hiện sự tang thương, nửa đỏ là ý chí quyết tâm chiến đấu với quân thù. Người dân trong vùng giải phóng không ai bảo ai cũng tự may khăn tang đeo cho mình...

Bàn thờ Bác trong nhà dân là hiện tượng phổ biến. Từ khi Bác mất, nhiều gia đình

có thêm bàn thờ Bác với ý nghĩa Bác vừa là Cha già, vừa là người đem hạnh phúc cho gia đình. Tiêu biểu như gia đình ông Nguyễn Văn Tòng ở ấp 6, bàn thờ Bác Hồ được đặt giữa nhà, hàng năm lễ giỗ Bác được gia đình tổ chức bình dị nhưng rất trang trọng, có đầy đủ con cháu và bà con xóm giềng đến cúng tưởng niệm Bác. Ông Tòng qua đời, vợ chồng người con trai út tiếp tục thờ cúng Bác như cha. Bà Trần Thị Láng người Hoa, cũng đã tổ chức lễ giỗ Bác công khai trong vùng giặc kìm kẹp, xem là “cúng cơm ông tổ”, lễ giỗ đó đến nay vẫn duy trì... Những ấp có đông đồng bào Khmer ở Lương Tâm, dù nghèo hay giàu cũng đều trưng, thờ ảnh Bác tại nhà. Có nhiều gia đình đến ngày giỗ Bác cũng tổ chức mâm cơm cúng như chính người ruột thịt trong gia đình. Ông Thạch Rươl, người dân Khmer trong xã tâm sự: “Nhắc đến Bác ai mà không thương, không quý. Không chỉ tiên phong thờ ảnh mà tui còn vận động bà con phải trưng thờ Bác với lòng thành kính. Đặc biệt những dịp lễ, Tết, dịp 2/9 gia đình cúng Bác cũng là dịp để kiểm lại những việc bản thân làm được, chưa làm được theo Di chúc của Bác Hồ trong xây dựng gia đình ấm no, văn hóa”...

Việc treo ảnh và thờ Bác không chỉ để làm đẹp cho ngôi nhà mà còn làm đẹp cho tâm hồn. Nó không chỉ là hành động, là thói quen, là phong trào mà còn là một nét đẹp, là văn hóa tâm linh của người dân nơi đây. Đặc biệt, việc treo ảnh Bác, lập bàn thờ Bác trong nhà đã giúp thế hệ trẻ hiểu hơn về quá khứ hào hùng của dân tộc cũng như công lao to lớn của các tiền nhân để sống ý nghĩa và có ích hơn.

Tại những cơ sở thờ tự của các tôn giáo cũng tổ chức lập bàn thờ hoặc rước ảnh Bác về treo. Mọi sinh hoạt cúng lễ đều diễn

song trùng với các hoạt động thờ cúng đức tin theo tôn giáo và các vị chức sắc tôn giáo vận dụng tốt yếu tố tương đồng giữa tư tưởng đạo đức Bác Hồ với nét đẹp của giáo lý.

Khi Bác mất, thông cáo của Hội nghị liên tịch giữa Chính phủ cách mạng lâm thời Cộng Hòa miền Nam Việt Nam và các tổ chức nhân dân được truyền đi, nhiều ngôi chùa ở Lương Tâm hưởng ứng, tổ chức truy điệu Bác bằng cầu siêu, cầu hồn ở chùa, nhà thờ thánh thất.

Lương Tâm là xã có hơn 1.000 hộ đồng bào Khmer sống quanh 2 ngôi chùa Phật giáo Nam Tông. Trong các dịp lễ trọng, ngày Tết cổ truyền của đồng bào Khmer đều thực hiện nghi thức rước ảnh Bác tại các chùa hết sức long trọng. Tiêu biểu như ngôi chùa Phật giáo Nam tông Bôrây Sarây Chum. Ngôi chùa không chỉ là nơi sinh hoạt văn hóa của đồng bào Khmer xã Lương Tâm, mà còn là di tích lịch sử, in đậm dấu ấn của phong trào chống Mỹ cứu nước năm xưa. Trong điện thờ, chính giữa gian thờ vẫn là tượng Phật nhưng ngay trước tượng Phật ở góc bên phải là bàn thờ Bác Hồ. Bàn thờ Bác nhỏ hơn có tượng Bác được đặt trang nghiêm, trên bàn thờ lư hương, hoa quả được bày trí đẹp mắt. Chùa là nơi tâm linh, là nơi tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ vào các ngày lễ trọng của đồng bào Khmer như Chol Chnam Thmay, Sen Dolta, Ok bom bok... Vào những dịp này, các sư sãi, acha và mọi người đến chùa viếng Phật đều dành một nén nhang thắp trên bàn thờ Bác và cũng dâng lễ cúng Bác như cúng Phật.

Với Phật giáo Bắc Tông, việc thờ Bác Hồ càng được quan tâm hơn. Ngoài bàn thờ, ảnh Bác trang nghiêm, các chư tăng, ni, phật tử ở Lương Tâm còn vận dụng tư

tưởng Hồ Chí Minh vào việc giáo huấn nhau tu thân, tham gia các phong trào thi đua yêu nước góp phần thực hiện đại đoàn kết toàn dân. Riêng Chùa Bảo Tịnh, Hòa thượng Huệ Đức vận dụng thành thạo các bài học về sự khoan dung độ lượng, về tinh thần cần cù, tiết kiệm của Bác Hồ vào các giờ truyền giảng. Bàn thờ Bác Hồ ở chùa Bảo Tịnh được đặt sau điện thờ chính, cùng gian thờ các vị nhân hiền, nhưng trước bàn thờ những vị có công xây dựng và phát triển chùa. Ảnh Bác được trang trí trang nghiêm, sạch đẹp, đèn sáng quanh năm, phía trên ảnh Bác có dòng chữ: *"Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết. Thành công, thành công, đại thành công"* được mạ vàng lồng kính treo cao. Trong các dịp Lễ, tết, các ngày rằm Hòa thượng đều nhắc nhở mọi người dành những lễ hoa đẹp nhất, những mâm trái cây ngon nhất dâng cúng trên bàn thờ Bác

Những cơ sở thờ tự của Phật giáo Hòa Hảo không gian không lớn nhưng đều dành vị trí trang trọng thờ Bác Hồ. Xã Lương Tâm có khoảng 500 tín đồ Phật giáo Hòa Hảo, chức việc và tín hữu thường nhắc nhau: Mục đích chung của Đức Huỳnh giáo chủ và Bác Hồ là: "Tất cả mọi việc đều hướng đến cuộc sống ấm no cho nhân loại và hạnh phúc chúng sinh". Phong trào "Làm theo gương Bác nâng đỡ đồng bào nghèo" trong Phật giáo hòa hảo ở Lương Tâm cũng thu hút tất cả tín hữu tham gia.

Giáo lý chung của Công giáo là không thờ cúng và trong Nhà thờ không treo ảnh người ngoại đạo. Tuy nhiên, ở Lương Tâm, tín đồ Công giáo đều song trùng thờ cúng tổ tiên, thờ cúng Bác Hồ trong nhà cùng với Chúa. Trong những năm chống Mỹ, tại họ đạo Trà Lồng, linh mục Nguyễn Văn Chính đã giác ngộ cách mạng, cùng các đồng chí lãnh đạo Tỉnh ủy Hậu Giang lúc

bấy giờ xây dựng căn cứ, lực lượng ngay trong lòng địch, góp phần quan trọng trong các cuộc tấn công, bức hàng các đồn bót xung quanh. Sau ngày giải phóng, từ họ đạo Trà Lồng, giáo dân ở Lương Tâm dần dần được cảm hóa, thấu hiểu và chung một tấm lòng tin yêu Bác Hồ bên cạnh tin đức Chúa Giesu. Hơn 2.000 giáo dân ở Lương Tâm nhiều năm qua hưởng ứng thực hiện rất nhiều phong trào "Thi đua yêu nước theo tư tưởng Hồ Chí Minh", tiêu biểu như: "Xóm đạo bình yên", "Môi trường xanh trong tôn giáo"... nhiều địa chỉ bác ái trong đồng bào công giáo ở đây khẳng định thêm tư tưởng yêu nước, thương nòi của Chủ tịch Hồ Chí Minh là chân chính.

Hình ảnh Bác Hồ qua sáng tác văn học nghệ thuật của người dân Hậu Giang

Hơn 500 bài hát, gần 200 bài văn, thơ do khoảng 200 tác giả viết về Bác được tập hợp trong các kỷ yếu, đặc san tại Hậu Giang là minh chứng tiêu biểu, là bức tranh âm nhạc của người dân Lương Tâm, Long Mỹ, Hậu Giang vẽ nên hình ảnh Bác Hồ. Bức tranh đó luôn sống động với sự phong phú của những gam màu đặc sắc. Đôi khi lời bài hát, bài thơ hùng tráng như khúc quân hành theo chân Bác, có lúc ngọt ngào, sâu nặng ân tình như tấm lòng của Bác với Miền Nam ruột thịt. Lời thơ, lời ca trong sáng nhưng rắn rỏi, sắt son như chính tấm lòng người dân Lương Tâm anh hùng được hun đúc qua bao cuộc chiến chống ngoại xâm, chống đói nghèo lạc hậu. Trong số hơn 700 tác phẩm từ văn, thơ tân nhạc đến cổ nhạc được Ban tuyên giáo tỉnh ủy, Sở Văn hóa - Thể thao và Du lịch, Hội Văn học - Nghệ thuật tỉnh chọn lọc khoảng 200 tác phẩm tập ca khúc *Bác Hồ một tình yêu bao la*; các đặc san *Hương sắc Xà No* [6], *Hậu Giang miền nhớ*, *Hậu Giang vang vọng*

lời Người [5], *Xà No mệnh mông câu hát, Long Mỹ mùa trăm năm, Ngôi đền huyền thoại* [4]... Ở những tác phẩm tiêu biểu đó, ngoài những cảm xúc chung của dân tộc Việt Nam về Bác Hồ còn có nhiều tác phẩm thể hiện nét đặc sắc và tình cảm rất riêng của người dân Lương Tâm đối với vị Cha già kính yêu.

Trong tác phẩm *Hương trầm nhớ Bác* của nhạc sĩ Đỗ Lập, một hương trầm rất riêng vùng quê Lương Tâm, hương trầm trên đường về đền thờ Bác, hương trầm quấn quanh ngôi đền từ lúc sơ khai, hương trầm theo mãi tình dân yêu Bác đến tận ngày này và nhiều ngày sau nữa... có lời ca thiết tha *"hương trầm tỏa trong niềm thương nhớ, hương trầm tỏa quyện tình Bác bao la. Hương trầm ơi tình Người mệnh mông quá... mỗi cây trầm là một nén tâm nhang dâng lên Người trọn vẹn niềm tin không phai..."* (Trích bài *Hương trầm nhớ Bác* - Đỗ Lập). Nỗi niềm này thể hiện nhiều hơn, rõ hơn trong những bài tân cổ. Bởi dân Lương Tâm, Long Mỹ, Hậu Giang cũng như người dân vùng Tây Nam Bộ thích ca cổ, hay viết lời tân cổ. Ông Nguyễn Hoài Thương, Chủ tịch UBMTTQ Việt Nam xã Lương Tâm thông tin, ở Lương Tâm bất kỳ người dân nào cũng biết, cũng thuộc hoặc hát được ít nhất một bài về Bác Hồ. Nguyễn Văn Chính với bài *Trong trăng như có lời Người* và bài *Cây bần quỳ* của Hoàng Thẩm là những tác phẩm điển hình. Đây là 02 tác phẩm đạt giải A trong cuộc thi sáng tác về Bác Hồ do liên chi Hội *Hội Văn học nghệ thuật các tỉnh ĐBSCL* tổ chức. Mỗi bài hát đều thể hiện nhãn quan riêng của người sáng tác và khai thác chân dung Hồ Chủ tịch ở mỗi khía cạnh khác nhau; song cả hai soạn giả tiêu biểu của đất Hậu Giang đã dành phần thiêng liêng, trang trọng nhất để cất tiếng hát về Người với niềm yêu

thương sâu lắng nhất. Trong hai tác phẩm này, tình cảm hướng về Người cũng luôn bao la, thánh thiện, câu chữ như muốn bật tung khỏi khuôn sáo hữu hình. *Ngày Bác đi xa cây bần quỳ nghiêng ngả/ Người Lương Tâm lã chã lệ sầu bi/ Lập Đền thờ tuy mái lá đơn sơ/ Nhưng cả tấm lòng kính yêu thương nhớ....* [4, tr.12].

Lung linh như vĩ nhân nhưng rất gần như lũy tre hàng ngõ, cho nên hình tượng Bác Hồ đáng ngưỡng mộ, để yêu thương và cũng không khó khi noi gương bước tiếp. Ngày toàn thắng, ngày đoàn viên người dân Lương Tâm hẹn đi dưới "ánh trăng Bác Hồ", hứa cùng "cây bần" bám đất giữ quê.

"Bác Hồ ơi, từ mảnh đất Hậu Giang trên khắp nẻo quê hương chúng con hành quân về nguồn cội, bần quỳ Lương Tâm hôm nay tung bùng lễ hội, nghi thức trang nghiêm con kính vạn hoa... hồng..." [4, tr.12].

Bài vọng cổ *Con thưa với Bác* của Nhật Huỳnh cũng là một ví dụ. Mở đầu là những câu nói lối đầy tâm trạng, cảm xúc nghẹn ngào của tác giả: *"Lương Tâm ơi! Tháng chín con về. Mưa nức nở hay lòng con khóc Bác. Hoa huệ trong bình tỏa hương thơm ngát. Thắp một nén hương trầm nhớ Bác - Bác ơi!"* [4, tr.61]. Tác giả Nhật Huỳnh còn muốn thưa với Bác những điều rất riêng thay cho lòng dân Lương Tâm. Ví dụ *"Con nhớ mãi một ngày tháng 9, dao cắt lòng đau xót nào hơn. Đốn lá, dọn vườn đền thờ Bác dựng lên, đi ảnh Bác vẽ từ tờ giấy bạc. Có em bé Hậu Giang hiên ngang bất khuất, ảnh Bác đặt trên đầu cái chết vượt qua..."*. [4, tr.61]

Hay tác giả Châu Bích Thủy trong bài *Nhớ người du kích giữ đền thờ Bác* cũng có nỗi niềm riêng, rất riêng của những người dân Lương Tâm với Bác Hồ: *"Ta quyết giữ, giặc càng rắp tâm đánh phá. Đất Lương Tâm chông chất máu xương. Rồi một đêm, anh*

trúng đạn giữa chiến trường. Lời cuối cùng, anh dặn tôi – phải giữ vẹn nguyên đền thờ Bác...” [5, tr.22].

Giai điệu cũng là một nét riêng của các tác giả ở Lương Tâm, Long Mỹ, Hậu Giang khi sáng tác về Bác Hồ. Rất nhiều tác phẩm viết về Bác bắt đầu từ một nét hò nguyên gốc “Hò ơ... ơ...” dịu dàng, trau mền rồi phát triển lên dần thành những bước đi hùng tráng để nói lên cái đẹp của đất nước rực sáng dần trong đó có Bác. Ví dụ đoạn nhạc trong bài *Hậu Giang vang vọng lời Người* của nhạc sĩ Phương Tùng: *Hơ... hơ... hơ... Về lại Hậu Giang năm mùa hoa tươi sáng. Đồng lúa bao la, bên nhánh sông hiền hòa. Về với Lương Tâm viếng đền thờ Bác Hồ. Ngõ Bác còn đây cùng quê hương rặng rờ. Tình Bác như dòng sông xanh mát. Mang mùa xuân ngọt ngào cho Hậu Giang đẹp giàu...* [4, tr.56]. Hoặc một đoạn trong bài *Làm theo lời Bác* của soạn giả Nguyễn Tiến: *“Đường về Lương Tâm, hoa phượng hồng trông đẹp tuyệt vời. Ruộng vườn thắm xanh, quê hương đổi mới thỏa lòng Bác mong. Bên con đường mới, chiếc cầu khoe duyên soi bóng. Xôn xao nắng trưa hè, trong đôi mắt Bác rặng ngời quê ta...”* [5, tr.8]. Điệu *Lý Cái mơn*, một điệu thức riêng trong tài tử miệt vườn vùng Tây Nam Bộ cũng được vận dụng khá nhiều trong các sáng tác viết về Bác Hồ ở Long Mỹ, Hậu Giang. *“Về Lương Tâm lòng con lưu luyến. Nhớ Bác kính yêu, nhớ lời sắt son còn đây. Bốn mươi năm, lời của Bác khắc ghi trong lòng. Dù gian lao vượt ngàn khó khăn. Dấu hy sinh bên gan. Yêu Bác Hồ ta đặt trọn niềm tin...”* [4, tr.74].

Theo khảo sát, ước tính có hơn 60% những sáng tác viết về Bác Hồ ở Hậu Giang được các tác giả thể hiện nét đặc trưng về câu từ, về giai điệu nhằm lột tả mức độ tình cảm của người dân Lương Tâm đối với Bác

Hồ. Chung niềm tin yêu, riêng cách thể hiện, những ca khúc sáng tác từ đây so với các sáng tác chung của cả nước vẫn chung niềm tự hào về Hồ Chí Minh – vị lãnh tụ thiên tài, nhưng rất riêng cách thể hiện mộc mạc, chân phương như chính tính cách cư dân vùng sông nước đậm đà thủy chung son sắt - vùng đất giàu truyền thống cách mạng. Những khúc ca còn cho thấy người dân Lương Tâm ngày nay vẫn đến đền thờ như lời hẹn ước, vẫn một lòng thực hiện câu thể son sắt Bác trao.

Nhân dân xã Lương Tâm, huyện Long Mỹ, tỉnh Hậu Giang với đặc điểm địa lý, lịch sử và dân cư khá đặc biệt đã và đang tin yêu Bác Hồ bằng tình yêu son sắt, thủy chung – một tình yêu cách mạng, vừa vĩ đại, bao la vừa thân thương, gần gũi. Yêu Bác như hai câu thơ nổi tiếng của nhà thơ Tố Hữu: *Yêu Bác lòng ta trong sáng hơn/ Xin nguyện cùng Người vươn tới mãi”*... Đây cũng chính là tình cảm và nguyện ước của mỗi chúng ta vào dịp kỷ niệm ngày sinh của Bác Hồ muôn vàn kính yêu.

1. Báo *Hậu Giang*, số (382), ngày 28/2/2007
2. Báo *Hậu Giang*, số (395), ngày 30/3/2007
3. Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy Hậu Giang (2011), *Kỷ yếu 5 năm thực hiện cuộc vận động học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*, tr 3-5, 195-286.
4. Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Hậu Giang (2009), *Tác phẩm đạt giải cuộc thi sáng tác văn học nghệ thuật 40 năm thực hiện di chúc Bác Hồ - Hậu Giang vang vọng lời Người*, tr3-75.
5. Nhiều tác giả (2012), *Long Mỹ mùa trăm năm*, Trung tâm Văn hóa Thông tin - Thể thao huyện Long Mỹ, Hậu Giang.
6. Nhiều tác giả (2012), *Ngôi đền huyền thoại*, Trung tâm Văn hóa Thông tin - Thể thao huyện Long Mỹ, Hậu Giang.